

Na de slag van Brustem gebeurden in de streek heel wat opeisingen en plunderingen. Zo werd ook de ban- of tiendenklok in 1467 uit de toren gehaald en weggesleept door de huurlingen van Karel de Stoute (01). De klok werd slechts vervangen in het voorjaar van 1478. De abten van Averbode en St-Truiden en de bevolking van Brustem betaalden ieder een derde deel van de kosten (02). De nieuwe klok werd gegoten door Augustijn Quisthout, klokkengieter uit Mechelen.

Prins-bisschop Lodewijk van Bourbon (1456-1482) keerde op 30 april 1468 terug naar Luik en de vurige bevolking kwam weer in opstand. Op 26 okt. 1468 verscheen het leger van de Bourgondische hertog voor de stad. De Luikenaars staken de Margarethawijk in brand en de volgende dag die van St-Laurentius. Tijdens de nacht van 29 okt. trachtte Goes de Strailhe aan het hoofd van 600 mannen uit Franchimont zich van Karel de Stoute en Lodewijk XI meester te maken. Ontdekt, toen zij hun doel nabij waren, sneuvelden ze met het zwaard in de hand.

In de ochtend van zondag 30 okt. 1468 rukten de Bourgondiërs de stad Luik binnen en dagenlang werd er geplunderd, vermoord en platgebrand. Drie jaar later in 1471 schonk Karel een gouden reliekschrijn, waarop hij zelf knielend werd uitgebeeld, aan de Lambertuskerk als boetedoening voor zijn misdrijf. In 1475 verleende de hertog gehoor aan de smekingen van de Luikenaars om de stad weer te mogen opbouwen, indien ze een korps van 6000 vrije boogschutters uitrustten. Na de dood van Karel op het slagveld te Nancy in 1477, zag zijn dochter Maria van Bourgondië af van alle 'rechten en aanspraak' op het prinsbisdom.

Eerzuchtige lieden begonnen onder leiding van de Franse koning Lodewijk XI weer onrust te zaaien. Eén van die opstandelingen was Willem van der Marck (03), die zijn eigen belang nastreefde en behoorde tot het geslacht der heren van Sedan. Hij was begaafd met een uitzonderlijke lichamelijke kracht, moedig en onvermoeibaar, krijgskundig onderlegd en oorlogszuchtig. Lodewijk van Bourbon riep hem naar Luik tegen 15.000 Rijksgulden voor zijn steun. Bourbon toonde zich vrijgevig en verhief hem tot '*grand mayer*' van Luik. Maar toen Willem op 10 aug. 1473 de '*vicaire général*' van de bisschop, Richard Troncillon te St-Truiden vermoordde, zag de kerkvorst, uit schrik voor de wraak der bevolking, zich verplicht zijn beschermeling uit de prinselijke stad te verbannen. Deze trok zich terug in het slot van Franchimont en zocht contact met Lodewijk XI van Frankrijk. De prins-bisschop sloot een alliantie met Maximiliaan van Oostenrijk (04) om zich veilig te stellen tegen de ondernemingen van Willem, die zijn gezag betwistte. In 1479 woonde Willem in St-Truiden in de Plankstraat, waar zijn woning '*Huis van Arenberg*' genaamd werd.

Eind augustus 1482 werd Willem meester van de stad Luik en kwetste er de prins-bisschop, naar men zei, eigenhandig met een degenstoot. Hij liet hem daarna onder zijn ogen zonder meer afmaken (05). Willem deed zich de titel van voogd toekennen en de kapittelheren stelden

voor dat hij zijn zoon, Jan van der Marck, tot hun bisschop zou verheffen. Maar er waren nog twee kandidaten: Jan van Hoorne en Jacob van Croy.

Aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk, zou zich wreken over de dood van de prins-bisschop. Hij toog met zijn Duitse huurlingen naar St-Truiden, dat openlijk genegenheid getoond had voor Willem van der Marck. De stad moest zich overgeven of ze zou geplunderd en verwoest worden. Daarna trok Maximiliaan naar Loon, Tongeren en Hasselt. Ongetwijfeld heeft Brustem een flink deel van deze legerbewegingen meegemaakt.

Overall waren misoogsten zodat de graanprijzen opliepen tot het drievoudige van het normale niveau. Daarbij droegen de militaire operaties op het platteland bij tot de problemen omdat door de onveiligheid grote stukken landbouwgrond niet verpacht en dus niet bewerkt werden. Willem van der Marck werd verslagen te Hollogne-op-de-Jeker op 09 jan. 1483 (06). Maar de volgende zes jaar doorkruiste Willem met Gelderse legerbenden het Land van Loon (07).

Jan van Hoorne, 1483-1505, bisschop geworden in 1483, verzoende zich met Willem op 22 mei 1484 door het afsluiten van de vrede van Tongeren. Maar heimelijk zon de nieuwe vorst op een gelegenheid om hem te laten boeten voor zijn misdrijf. Na een feestmaal in de Trudo-abdij op 17 juni 1485, ter gelegenheid van zijn intrede als prins-bisschop te St-Truiden, deed Willem van der Marck de broers van de prins-bisschop uitgeleide. Een eindje buiten de stad, op het grondgebied van Brustem, werd Willem uitgedaagd tot een wedren door Frederik van Hoorne, graaf van Montigny en generaal in het leger van Maximiliaan van Oostenrijk. Op het ogenblik dat zijn dienaars zich van hem verwijderd hadden, werd hij gevat, gekneveld en naar Maastricht geleid, waar hij de volgende dag werd onthoofd zonder vorm van proces (08).

Zijn broers, Robert en Everard, die gezworen hadden zijn dood te wreken, deden hun beklag te Rome en stelden zich aan het hoofd van de machtige partij der van der Marcks om de rampspoedige oorlog verder te zetten. De versterkingen van Brustem werden weer in paraatheid gebracht om er hun hoofdkwartier in onder te brengen. Zo hielden ze de stad St-Truiden in bedwang.

Toen Jan van Hoorne later in 1485 te St-Truiden vertoefde, verscheen Robert van der Marck er onverhoeds voor de Brustempoort met een leger dat bestond uit soldeniers en huurlingen, maar toch degelijk bewapend en tuchtvol. Hij eiste de uitlevering van de Luikse heer, maar dit werd geweigerd. Na een gevecht van drie dagen gelukte het hem een opening in de omheiningsmuur te slaan. Het kostte veel mensenlevens, maar Robert kreeg de Brustempoort in handen. In een wanhopige verdediging gaven de St-Truidenaars slechts huis na huis prijs. De verdedigers konden de binnendringers echter van uit een zijstraat in de rug aanvallen. Uit alle vensters en van op de daken kwam een regen van pijlen, kokend water, gloeiende kolen en stenen op hun hoofden terecht. Door deze afslachting in de minderheid gesteld, trok Robert zijn troepen terug tot voor de poort (09).

Maar Albrecht, hertog van Saksen (10), die Jan van Hoorne uit de belegerde stad wou helpen, dwong Robert van der Marck het beleg op te geven. Hij viel nadien de burcht van Brustem aan, die

stormerderhand werd ingenomen en grotendeels vernield. De strijd tussen de van der Marcks en de van Hoornes ging onverbiddeijk verder met wisselend succes en dit tot rampspoed van de bevolking, zonder verdediging overgeleverd aan de wreedheden van de soldeniers en de rovers.

Ook Brustem werd niet gespaard in 1486. In de abdij van Averbode noteerde men: *'Item als Sintruyden gewonnen wert zijn de verloiren ende genomen alle die boecken, kelcken, ornamenten ende mobelen vander kercken van Bruysthem, die mijn heer van Everbode noch ter tijt nijet geestumeren en can'* (11).

Op 26 sept. 1489 moesten de van der Marcks en de bisschoppelijke aanspraakmaker Jacob van Croy zich bij de overmacht van de stadhouder-generaal der Nederlanden Albrecht van Saksen neerleggen. De burcht van Brustem verloor zijn waarde als middeleeuwse versterking door de invoering van nieuwe krijgstechnieken.

Na langdurige onderhandelingen werd de vrede op 25 juli 1492 te Maastricht gesloten en Jan van Hoorne keerde nu voorgoed als onbetwist meester in zijn bisschopsstad terug. In augustus 1492 erkenden Frankrijk en de Nederlanden de Luikse neutraliteit. Zoon Everhard van der Marck huwde met Margaretha van Hoorne, dochter van Jacob van Hoorne en nicht van de prins-bisschop.

Na zes onzekere jaren van overvallen, plunderingen, brand en moordpartijen, die zo noodlottig waren voor het dorp Brustem en de streek, kon er nu een ongestoorde vrede en rust komen.

III.D.03. **Van 1467 tot 1489**

Bronnen.

- 01.-A.A.A., I. Charter 1541 (21 februari 1478).
- 02.-A.A.A., I. Charters 2541 (21.02.1478) en 2542 (25.03.1478)
- 03.-Willem van der Marck, °1436-+1485, werd om zijn woestheid de 'Ever der Ardennen' genaamd.
- 04.-In 1477 na de dood van Karel de Stoute huwde Maximiliaan van Oostenrijk, met Maria van Bourgondië.
- 05.-Henri Pirenne.-'Geschiedenis van België', deel 2, blz.99.
- 06.-Idem., blz.100.
- 07.-Trudo-Jan Gerits.-'De Sint-Laurentiuskerk van Brustem en haar kunstpatrimonium in de late Middeleeuwen', in OLVL., jrg.30, 1975, blz.109.
- 08.-E.De Seyn.-'Dictionnaire historique et géographique des communes belges', 2 delen, Brussel, 1950.
- 09.-Achille Thijs.-'Doorheen het aloude Sint-Truiden', deel 1: 'De Brusthempoerte'.
- 10.-Hertog Albrecht van Saksen (1443-1500) werd in 1488 door Maximiliaan van Oostenrijk als stadhouder-generaal over de opstandige Nederlanden aangesteld.
- 11.-A.A.A., I. register 616, folio 6v°.

